

Racemationum Euripidearum

Particula prima.

„O curas hominum! o quantum est in rebus inane,
Quamque nihil praeter somnum praeterque canina
Otia jucundum ludi gratumque magistro!
Gaudia nam sola haec probat exitus. Haec ego mecum
Sub matutina reputo lodice repostus
Multo sive hora prima seu mane secunda,
Sive ea tertia erat, nam certum dicere non est,
Grammaticasque diu tenui meditatus opella
Nugas nescio quas, dicenda tacendaque juxta,
Nam bona me somno vitaeque Canicula inerti
Traduxit,

Quum ecce! subito magna me voce attonitum sic increpuit Juppiter meus capiti
astans, „Heus, heus tu, inquit, expergiscere, Faberi! Quid agis, segnissime rerum?“
Hic tum ego mirabundus quid me vellet tam mane Juppiter meus, simulque perterritus
summissa voce

„Ferior hic, inquam, ipse vides hominumque deumque
Juppiter, alte parens, veneratus numina vestra,
Otia nam vobis debemus cuncta magistri,
Ferior hic pacique et somno deditus alto,“

At enim male, inquit Juppiter meus, feriaris, namque non somno nunc sed scri-
ptioni tibi erat studendum. Igitur surge illico ac sume tabulas. — Tum ego oculos per-
fricare, nasum auresque vellicare, toto toro membra versare (nam prae mira rei novitate

dormire etiamnum mihi videbar et de Jove deque scriptione somniare), et denique ex-somnis prorsus surgere. — Quid ais, Pater? Ut scribas. Quid autem scribam? Scribito programma. — Per ego te tuum ipsius oro obtestorque numen, Juppiter, mene scribere programma? Te ipsum, ait ille. Quid enim, pergebat tum, quum ego aliquantis perterrefactus conticuissem, cunctaris, o bone? Vos omnes, docti indoctique, jam scribitis innumerabilia quotannis programmata, neque aedepol ego, ex quo primum tempore hujus rerum universitatis imperium suscepi, quicquam vidi unquam in terris inventum melius, utilius, praestantius, quam scribere programmata. — Tum ego, libens, inquam, haec omnia concedo, Juppiter. Tu vero nescire mihi videris, quid sit programma scribere, quamque docti sint hodie, quibus talia scribuntur, ut non quaevis possint impune edi publice. Ille vero subiratus, noli, inquit, quiritari amplius, sed aut scribe jam, aut, per meum caput, male tibi erit. Ibi ego, quamvis divinae irae metu percussus maxime, tamen Da veniam, inquam, Deus misero homunculo, si quid etiamnunc audeo libere obloqui. Nam male potius mihi erit, si tuo jussu scribam, atque levius videtur damnum, in tuas quam in rigidorum censorum incidere manus. Quidnam proscribam? feriasne has, an nos, an vos, an quid tandem? Nescis, hic mihi deesse ad scribendum, quod quidem hac opportunitate et te ipso suasore dignum sit, et otium et res et supellectilem literariam? Nescis, me diu jam Juvenalis Zimmermannique nostrorum, quorum utriusque ex his tribus ferme annis operam meam qualemcunque promisi, spes fefellisse? Quare parce, precor, parce his, quoquo versus spectes, omnium rerum mearum angustiis, nam, mihi crede, Pater, hae scholae nostrae vere jam dicuntur gymnasia et palaestrae. (Hoc autem tibi, Jovi, soli dico.) Tum ille lenius quidem et precibus meis commodior paulo, sed dixit tamen, Nil agis, scribendum est enim. Atqui, tum ego, si ita tibi videtur, scribo jam, sed, ut dicebam, te sponsore et patrono opus mihi erit, si quid importunius scripsisse dicar, nam nove quae scribam, tempus non suppetit justum, quaeque vetera in scriniis meis latent, quisquiliae fortasse videbuntur multis, quum, ut breviter dicam, quod volo, mea tantum unius, non centenorum, quorum ossa multis jam seculis terra texit, doctorum fercula sim positurus. Sed spondesne? Spondeo.

Haec dum scribo celeriter, Deus aliquamdiu conclavis mei plurima ipsi ignota et longis demum istis seculis, quibus hasce terras non reviserat amplius, nove vel inventa vel scripta studiose perscrutatus taciteque, ut per speculum obliquum animadvertebam, miratus omnia denique iterum ad me accessit lectisque, quae scripseram, „Quorsum, inquit, hae tantae praefationis ambages? Quis leget haec? scis, quomodo pergit Persius. — Ego vero Persii „vel neminem vel duos“ nil veritus, Quorsum haec velint, quaeris mi Deus? Scilicet ut jussus scriberem tandem, nisi forte tu, quem catum deum praedicant poetae veracissimi, aliud quid suspicaris. Noli mirari, nosti nos, philologi sumus, verbosum genus, quando semel scribimus. Frustrane scriberem? — Subridens tum ille, Audio, inquit, sed jam recta ad rem perge. — Meministi ergo, Juppiter, inquam ego,

Euripidis Heraclidarum. — Memini. — Haec fabula etiam post subtiles eruditosque multorum labores non jam prorsus eum mihi videtur nitorem recepisse, quo eam consentaneum est primitus Euripidem docuisse. Ac quoniam immortalis tuo me mortalem visu colloquioque tam diu es dignatus, spero fore, ut propitius idem mihi sis affuturus memoriaque tua veteri probaque adjuturus (ipse enim quondam gavisus, opinor, spectavisti) in iis locis aut aliter explicandis aut etiam emendandis, quorum intelligentiam minus mihi videntur habere, qui hanc fabulam hucusque tractaverunt. Ostendam. Sed quid est? quid taces? marmoreusne subito es factus denuo? — Respicio, nam pone me ad sellam steterat, sed horribile dictu! nusquam video; in tenues subito evanuerat auras. Pro dolor! Quae pie ab Jove secundum veterem religionem orsus eram, jam sine Jove, lecturi, si lecturi erunt, sed utinam ne sine Minerva certe perficienda sunt. —

Jam vero, ut tandem a re leviori incipiam, in primo versu fabulae, qui sic est vulgo:

Πάλαι ποτ' ἐστὶ τοῦτ' ἐμοὶ διδογμένον,

id est vernacule:

Seit manchem Jahre nun schon hab' ich das erkannt,

non possum ego a me impetrare, ut Blomfieldio Matthiaeque accedam ex Stobaeo τοῦτό μοι pro vulgari τοῦτ' ἐμοὶ suadentibus. Nam non ex oppositione sola vocibus vis aliqua major potest accedere, sed aliis etiam de causis sive grammaticis sive rhetoricis. Atque hoc quidem loco quid sit, si validius pronomen ἐμοὶ propter exordii generalisque sententiae gravitatem si minus necessario postulari at satis tamen defendi fulcirique contendo, omni verborum explicationisque pompa dilucidius, credo, docebit interpretatio latina:

Istuc diu percipio ego certissimum,

ubi et potest omitti sane pronomen, nec vero falso additur. Non possunt autem nimis discipuli ad accuratam diligentiam etiam in rebus minutissimis, si sunt minutae, assuefieri, quantumvis aliter videatur nunc potissimum (nam supra modum sapiens haec aetas sibi videtur) mille scholarum nostrarum sanaeque in docendo rationis cavillatoribus non minus fructuosae tota vita institutionis puerilis an dicam juvenilis quam rerum imperitis. Sic infra 1053 (Matth. 1048) recte Elmslejus reliquit quidem librorum lectionem ταῦτα δοκεῖ μοι, sed infirme defendit adversus Heathium cum Aemilio Porto ταῦτά postulantem. Nam non duobus exemplis, ex Aristoph. Eccles. 658:

καὶ γὰρ ταύτην γνώμην ἐδέμην

ad quem locum minus feliciter accommodavit Sophocle. Philoct. 1448 (1434 Herm.) exhibendo καὶ γὰρ γνώμην ταύτην τίθεμαι, non exemplis, inquam, istis res conficitur sed argumento. Illa enim exempla ab hoc Heraclidarum loco prorsus aliena sunt vel propterea, quod in illis καὶ particula addita rem reddit omnino diversam. Enimvero ταῦτα hic non ταῦτά esse debet, quia, si ταῦτά esset, ἐμοὶ non μοι esse deberet. Atque recte sic L. Din-

dorfius in Bacchis v. 139 (Herm. 186) ταῦτά μοι πάσχεις ἄρα, quod vel Elmslejus et Hermannus neglexerant, in haec: ταῦτ' ἐμοὶ πάσχεις ἄρα mutavit. Sed scilicet argumentis Elmslejus, ut ait ipse, minus et regi se patiebatur aliorum et validus erat ipse.

De accentu denique in verbis πάλαι ποτ' ἐστὶ adjicienda sunt nonnulla, Male enim Dindorfius edidit πάλαι ποτ' ἐστὶ, quamvis Hermannus de emend. rat. Gr. gr. p. 67 et ad Sophocl. Electr. 532 et Buttmannus additamento ad §. 30. not. 1. p. 125. part. II. p. 393 ejus regulae sint auctores. Atque Hermannus quidem id fecit motus graeci alicujus Grammatici auctoritate. Verum enim vero, ut Graecus ille diceret, quod cum dicere credunt, ne graecis quidem grammaticis in his rebus recte semper fides habetur omnibus, quum, quantum recentiores potissimum de sua opinione in his novaverint, notum sit inter doctos. Sed non dicit ille aliud quicquam, quam verum est, de quo post videbimus. Quod autem Buttmannus οὕτω ποτ' ἦν, Ἄιθης τίν' ἡμερον scribendum ait ideo, quod vocum encliticarum accentus ad praecedentes voces debeat accedere proxime, id vero pernego. Quando enim, quaeso, enclitica propius ad praecedens vocabulum accedit, utrum, quum accentu insignita suo stat jure, an, quum eodem privata ea ipsa de caussa non sui est potens vocula amplius, sed quasi pars ad praecedentem vocem recidit? Possum plura alia his opponere, sed nolo longus esse in re, quam etiam breviter posse demonstrari confido. Verum tamen, ut ordine meam de hac quaestione explicem sententiam, praeter eos locos, in quibus diversa est caussa, de quibus infra dicetur, duos separo usus, alterum, quum enclitica in medio est posita versu, alterum, quum ab initio vel versus vel sententiae. Sic enim recte sane illos praecipere credo; ut est apud Homerum in Odyssea ξ, 99:

οὐτ' αὐτῆς Ἰθάκης, οὔτε ξυνείκοσι Φατώων
ἐστ' ἄφενος τοσσοῦτον·

ut est apud Sophoclem in Oedipo Rege 1078 H:

οὐκ ἂν ἐξέλθοιμ' ἐπι
ποτ' ἄλλος

(recte enim mihi hunc locum contra Elmslejum Hermannus ad Aj. 965 tueri videtur), ut est apud eundem Antigona 234:

τέλος γε μέντοι δεῦρ' ἐνίκησεν μελεῖν
σοί.

et iterum Oedipo Rege 545:

λέγειν σὺ δεινός· μανθάνειν δ' ἐγὼ κακός
σοῦ.

Quae quidem non omnia unius per se esse generis scio, at in hac tamen caussa omnia una eademque tenentur lege; in his enim regulas grammaticas non sua sed orationis caussa sensusque inventas orationis oportet cedere necessitatibus. Ubi vero enclitica

in media est sententia, ibi, nisi si alia adest caussa, nihil ego possum excogitare, quod de ista Hermannii mutatione persuadeat. Sed in iis exemplis, quae jam afferam, non est diffitendum sane, hic illic etiam priores nonnullas editiones, quantum has mihi licuit comparare, consentire. In Ajace Sophoclis edidit Herm. 1239:

ἄλλον τίν' ἄξεις ἄνδρα δεῦρ' ἐλευθέρον.

in ejusdem Oedipo Col. 220 etiam Reisigius et Elmslejus habent:

λαίου ἴστε τίν' ;

In Oedipo R. 557:

πόσον τίν' ἦδη

Sed apud Homerum Il. ε, 327 Wolfius habet:

μήτε τίν' ἄλλον

et G. Dindorfius in Aristophanis Pace 327:

ἄλλον τίν'

In Euripidis Alcest. 499 M.:

πράσσω τίν'

In ejusdem Medea 241 (Pors. 248. M. 249.) Porsonus et Matthiaeus habent φίλον τίν', Elmslejus vero, qui constare sibi videtur in his quoque φίλων τίν' In Phoenissis 717 Matthiaeus quoque habet

ἔχει τίν' ὄγκον.

Apud Platonem Jone Nitzschius p. 31 habet ἦδη τίν', Critone Wolfius p. 95: ὅτι ποτ' ἐστί. Idem apud Homerum Il. ι, 555: ἔνθα ποτ'. α, 226, 490 sq. β, 202, ε, 701: οὔτε ποτ' et alias. In Sophocle Hermannus Ajace 1121:

ἦδη πότε' εἶδον ἄνδρ' ἐγὼ γλώσση θρασύν.

idemque ibidem vs. 1253:

ἐρκέων πότε' ὑμᾶς οὔτος ἐγκεκλημένος.

et rursum in Trachiniis 99:

πόδι μοι πόδι παῖς

ναίει πότε' ᾧ λαμπρᾷ στεροπᾷ φλεγέδων.

In Oedipo R. 345: οὔτοι πότε', et vs. 376: βλάψαι πότε' ἄν. In Oedipo Col. 309 etiam Reisigius et Elmslejus habent:

φρένας πότε'

In Electra 952: τεύξει πότε', 1301: δείσῃς πότε'. Utrum ubique sibi constet Hermannus, propter temporis ad hanc scriptionem mihi concessi angustias non potui explorare locis omnibus vel certe plurimis, quod non infructuosum sane judico, in unum collectis. Interim ex Euripide haec addo, ex Bacchis 278, ubi cum Hermanno Matthiaeus ἦρα πότε', sed Dindorfius ποτ'. In Orestea 209 Porsonus habet

πόθεν ποτ' ἦλθον διῦρο ;

sed Matthiaeus ex Hermanni sententia πόθεν ποτ', idem vero cum Porsono et Dindorfio in Medea 825 ἔνθα ποθ' ἀγνάς, Elmslejus ἔνθα πόθ', ibidemque 1330 iidem ἔτλη ποθ', et in Hercule fur. 1242 (Dind. 1271) ποίους ποτ', et in Electra vs. 1180: ἔφω ποτ' In Menandreis ex Athenaeo IV, p. 166 a, apud Meineckium p. 127 est:

καίτοι νέος ποτ' ἐγενόμην καὶ γῶ, γύραι.

Atque sic etiam G. Dindorfius in Athenaei l. 1,

In Sophoclis Antigona 657:

ἐν τοῖς γὰρ οἰκείοισιν ὅστις ἔστ' ἀνὴρ
χρηστός·

Sed in Euripidis Electra 1312 Matthiaeus πόσις ἔστ' αὐτῆ. Seidlerus vero et Dindorfius ἔστ'. Atqui ex ista Buttmani ratione debebunt etiam in Heraclidis 827 Elmsleji scribere:

νῦν τί ν' ἀρκέσαι χρεῶν.

et similia similiter, quod nemo fecit. Equidem, quum in his rebus libri MSS. fere semper variant, sic statuo, ab iis regulis, quas vulgo sequimur, non esse recedendum, nisi ubi justa causa possit afferri. Hic ergo quum plene sit πάλαι ποτέ ἐστι τοῦτ' ἐμοὶ δεδογμένον, contracte ex regula non potest aliter esse quam πάλαι ποτ' ἐστὶ duabus de causis, nam quum ποτέ neque nomen sit neque verbum, debet inde fieri πάλαι ποτ', quod vero deinde sequitur encliticum ἐστὶ, nil omnino mutat, quandoquidem ultima praecedentis vocis syllaba per elisionem dempta sequens enclitica accentum suum retinet, veluti πολλοὶ δ' εἰσίν, μηδ' οἱ apud Homerum Od. λ, 442. Recte vero scribitur Ἄιδης τίν' ἡμερον, ἄλλον τίν' ἄξεις, Λαίου ἴστε τίν', Φίλον τίν', ὅστις ἔστ' ἀνὴρ, πόσις ἔστ' αὐτῆ et alia, quoniam hic encliticae vel nomina vel verba sunt. Namque ubi semel inclinatio est praepedita, ibi ne tum quidem restituitur, quum potest restitui per leges suas syllaba ultima apostropho remota, veluti πάντα ἐστὶ non potest recipere inclinationem, ac πάντ' ἐστὶ quum possit, non recipit tamen. Sic est apud Demosthenem Olynth. 1. T. IV. p. 23, 22 apud Bekkerum: μεγάλη γὰρ ῥοπή μᾶλλον δὲ ὄλον ἢ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Apud Theognidem 441 Bkk.:

Οὐδείς τοι πάντ' ἐστὶ πανόλβιος.

In Euripidis Medea 248 Elmsl. (Pors. 255. Matth. 256):

σοὶ μὲν πόλις θ' ἢ δ' ἐστὶ καὶ πατὴρ δόμοι.

ibidemque 1336 sqq. M. 1359 sqq):

Ἰάσ. σοὶ δὲ πάντ' ἐστὶν κακά.

Μήδ. οἶδ' οὐκέτ' εἰσὶ· τοῦτο γὰρ σε δῆξεται.

Ἰάσ. οἶδ' εἰσὶν, οἶμοι, σὺ κάρη μιάστορες.

vid. Elmsl. ad vs. 248 & 1336. Eodem ergo modo in istis Ἄιδης τινά, ἄλλον τινά, ὅστις ἐστὶ, ἴστε τινά, φίλον τινά quum inclinatio sit impedita semel, non potest reduci propter

apostrophum, eaeque decurtatae voces encliticae non inclinationis sed vulgari accentus lege obstringuntur, id est, quando sunt vel nomina vel verba, accentum in priore syllaba reponunt, quando particulae, omittunt prorsus. Nec plus dicit Graecus ille, quem secutus est Hermannus, nam de ποτί ille particula nil quicquam. Eo autem libentius pluribus de hac re exposui, quod accuratiora scire cupientibus egregia alioqui Buttmanni Grammatica hic non sufficit, quodque, ut vidimus, etiam gravissimi viri non certi satis sunt non alia de causa, quam quia singularum rerum diversitates explorare interque se contendere omiserant, id quod sic ego volui facere. —

v. 21. sq. Elmslejus sic habet:

πόλιν προτείων Ἄργος οὐ σμικρὰν φίλων,
ἔχθραν γε θέσθαι, χαυτὸν εὐτυχοῦνδ' ἄμα.

Eodemque modo etiam Matthiaeus, nisi quod Elmslejanum comma post φίλων omisit. Dindorfius vero ex Musgravii Hermanno Matthiaeoque probata conjectura

πόλιν προτείων Ἄργος, οὐ σμικρὰν φιλεῖν
ἔχθραν τε θέσθαι χαυτὸν εὐτυχοῦνδ' ἄμα.

In eo ergo consentiunt omnes, quod Canteri illud προτείων librorum omnium lectioni προτιμῶν (nam quod Flor. I. habet προτιμῶν, reapse non discrepat) praeferunt. Mihi vero conjecturarum, nisi ubi sententiae numerorumve ratio imperiose flagitat, non amantissimo secus videtur. Nihil enim video, propter quod jure displiceat προτιμῶν. Imo haud scio an ne aptum quidem satis sit προτείων, quippe in quo verbo fraudis aut saltim ambiguae incertaeque fidei notio inesse mihi videatur, ut est in latinis praetendere praetexere, et in Electra Eurip. 1062 Scidl.

σκήψιν προτεινους, ὡς ὑπὲρ τέκνου πόσιν
ἔκτεινας· οὐ γὰρ ὡς ἔργον, ἴσασιν εὔ.

Ac vellem illius usus exempla ex tragicis et Euripide maxime posuissent. Verum ut recte illud habeat, spectat tamen sic ad eas civitates, in quibus essent Heraclidae cum Jolao, ut hoc dicentem faciat Euripides Jolaum: „Ita Eurystheus eas civitates, in quas confugissemus nos, ad voluntatem suam perduxit, ut iis minitaretur, Argos esse potentem urbem et se felicem.“ Id quod ab hoc loco alienum ego crediderim. Mihi enim his Euripides non jam ad eventum minarum Eurysthei spectare videtur. Sed ut, quid ego de hoc loco sentiam, commonstrem, opus est totius loci nexum repetere:

φεύγομεν δ' ἀλώμενοι

ἄλλην ἀπ' ἄλλης ἐξορίζοντες πόλιν.
πρὸς τοῖς γὰρ ἄλλοις καὶ τόδ' Εὐρυσθεὺς κακοῖς
ὑβρισμ' ἐς ἡμᾶς ἠξίωσεν ὑβρίσαι·

πέμπων ὅποι γῆς πυνθάνοιθ' ἰδρυμένους
 κήρυκας ἐξαιτῆ τε κα' ἐίργει χθονός
 πόλιν προτιμῶν Ἄργος οὐ σμικρὰν Φίλων
 ἔχθραν γε δόδοι, χαυτὸν εὐτυχοῦνθ' ἅμα.
 οἱ δ' ἀσθενῆ μὲν τὰπ' ἐμοῦ δεδorkότες
 σμικροὺς δὲ τοὺςδε καὶ πατρὸς τιταμένους
 τοὺς κρείσσονας σέβοντες ἐξείργουσι γῆς.

id est vernacule:

unstät irren wir umher

Aus einem Lande fliehend in das andere.
 Denn unerweicht von unsrem andern Ungemach,
 Daß er uns angethan, scheut sich Eurystheus nicht,
 Uns zu verfolgen noch mit übermüth'gem Haß;
 Und wo er irgend nur uns aufgenommen sieht,
 Da schickt er seine Boten hin und fordert uns,
 Weit über Alles schätzend seines Argos Macht
 Dem Feind zu schaden, und sein eigen Glück zugleich.
 Die aber sehend, daß ich schwach geworden bin,
 Und diese klein und vaterlos, bequemem sich
 Den Mächtigern und treiben uns alsbald hinweg.

sive item latine:

profugimus nos exsules

ex alia in aliam civitatem denuo.
 Namque ad labores audet hanc rex relicuos
 injuriam odio jacere letali novam:
 Ubicunque paulum constitisse nos videt,
 repente mittit, inde qui nos auferant,
 namque Argos urbem praepotentem civibus
 hosti nocere, seque felicem aestimat.
 Illique quum me destitutum viribus
 Istosque parvos ac patre orbatos vident,
 colunt potentes nosque pellunt finibus.

In qua sententia quid recte reprehendas nescio. Etenim Jolau Eurystheum, praeterquam quod extorres Heraclidas seque fecerit et profugos inter peregrinos errare coegerit, insuper etiam ὕβρισμα ὑβρίσας accusat. Eaque injuria quae est? Scilicet invidiose non tantum insectatur Heraclidas, sed earum etiam civitatum violat jura, quas illorum traditionem postulare non dubitat, tamque immanem simul et superbum non alia de

caussa se gerit, quam Argorum, quibus dominatur, potentia suaque felicitate fretus ideoque in omnes omnia sibi uni licere ratus, προτιμῶν τὴν τε Ἄργους δύναμιν καὶ αὐτοῦ εὐτυχίαν. Nec video, quomodo melius atque, id quod necessarium erat, ad persuadendum de Eurysthei morum atrocitate accommodatius dicere potuerit Euripides. Eodem prorsus modo προτιμῶν scripsit Sophocles Trachiniis 719 H:

Ζῆν γὰρ κακῶς κλύουσας οὐκ ἀνασχετόν,
ἦ τις προτιμᾷ μὴ κακὴ πεφουκέναι.

Scripsit etiam Aeschylus Eumenidibus 739 D.:

οὕτω γυναικὸς οὐ προτιμήσω μόρον
ἄνδρα κτανούσης δωμάτων ἐπίσκοπον.

id est, "non maximi faciam." De usu hujus verbi satis usitati attico tragicoque hic illic pauxillum diverso consuli potest Valckenarii ad Eurip. Hippol. 43 observatio et Abreschii ad illum Eumenidum locum. Deinde vero cetera verba sic ego ordino, ut οὐ σμικρὰν φίλων eodem modo juncta dicam, quo πλούσιος φίλων, quod ut ipsum per se non habeo similitum locorum auctoritate munitum, ita tamen tutissimum est analogia sive, ut cum Cicerone loquar, comparatione proportionevē aliorum consimilium vocabulorum, de quibus adeundi sunt Grammaticorum nostratium libri. Quoad dictionis formam conferendum est, quod legitur infra vs. 157 Elmslej.:

Ἄργους τὸσάνδ' ἐ χεῖρα.

Denique quid Elmslejum moveret, ut, si recte eum cepi, de infinitivi usu post adjectivum dubitaret, an non recte diceretur in tragico sermone, nescio. Nota haec, ut de iis exemplorum adminiculum adjicere non necessarium judicem. Ἐξαίτεϊ τε ἀξείργει autem explio per hendiadyn dictum, ut sit ergo idem, quod ἔξαιτεϊ ἐξείργειν ἡμᾶς, quem ad modum infra dicit Copreus vs. 253 E.:

Σὺ δ' ἐξόριζε, κατ' ἐκεῖθεν ἄζομεν.

Postremo vero recte ajo Dindorfium scripsisse χαυτόν, male ceteros χαυτόν, nam per crasin haec duo vocabula in unum coalescunt, in mediis autem vocabulis spiritus non scribitur, sed signo tantum crasis, coronide est opus.

vs. 64. οὔτοι βία γέ μ' οὐδὲ τούσδ' ἄξεις λαβών. „Vim particularum οὔτοι — γε in hoc versu melius Anglice quam latine explicare possum. Surely you will not take us away by force," inquit Elmslejus. Qua in re non possum ego consentire cum Elmslejo. Sed in eo tamen laudandus est, quod οὔτοι — γε particulas intentatas reliquit secus atque popularis ejus Blomfieldius, qui quum has conjungi negasset, jure meritoque est reprehensus a Matthiaeo, qui recte etiam Reisigio oblocutus est corrigenti γ' ἐμ' pro vulgato γέ μ'. Si καίτοι — γε, μήτοι — γε, μέντοι — γε alia

recte conjunguntur, qui minus οὔτοι — γε? Sed non Euripides tantum, quem locum ad refutandum Blomfieldium Matthiaeus attulit, Electra 361 habet οὔτοι — γε:

καὶ μηδὲν ἀντείπητε παρὰ φίλου φίλοι
μολόντες ἀνδρός· καὶ γὰρ εἰ πένης ἔφυν,
οὔτοι τό γ' ἦδος δυσγενὲς παρέξομαι.

et καίτοι — γε ibidem vs. 1075 Seidl.:

καίτοι καλῶς γε σωφρονεῖν παρέχέ σοι.

sed idem in Medea etiam v. 44:

δεινὴ γάρ· οὔτοι ῥαδίως γε συμβαλῶν
ἔχθρην τις αὐτῇ καλλίνικον ἄσεται.

et μήτοι — γε vs. 180 (175 Elmsl., quem vide in nota.):

μήτοι τό γ' ἐμὸν πρόθυμον
φίλοισιν ἀπέστω.

Plures Euripidis locos non habeo nunc in promptu, sed saepius Sophocles sic est locutus, veluti in Electra 135 H.:

ἀλλ' οὔτοι τόν γ' ἐξ Αἴδα
παγκοίνου λίμνας πατέρ' ἀν —
στάσεις·

et ibidem vs. 763:

Παιδ. μάτην ἄρ' ἡμεῖς, ὡς ἔοικεν, ἵκομεν.
Κλυταιμν. οὔτοι μάτην γε.

et μήτοι — γε ibidem vs. 508:

ὅς σ' ἐπέιχ' αἰεὶ,
μήτοι θυραΐαν γ' οὔσαν αἰσχύνειν Φίλους·

et similiter vs. 300:

ἀλλ' ἐν τοι κακοῖς
πολλή γ' ἀνάγκη.

et idem in Trachiniis v. 491:

ἀλλ' ᾧδὲ καὶ φρονούμεν, ὥστε ταῦτα δρᾶν,
κοὔτοι νόσον γ' ἐπακτὸν ἐξαιρούμεθα.

et in Oedipo Rege 628:

Οἶδ. ἀρκτέον γ' ὄμως.
Κρέ. οὔτοι κακῶς γ' ἀρχοντος·

et ibidem vs. 845:

εἰ δ' οὖν τι κἀκτρέποιτο τοῦ πρόσθεν λόγου,

οὗτοι ποτ', ὡς αὖξ, τὸν γε Δαίου φόνον
φανεί δικάως ἔρδόν.

et ibidem καίτοι — γε 848:

καίτοι νιν οὐ κείνός γ' ὁ δύστηνός ποτε
κατίκταν,

idem Oedipo Col. 656:

οὗτοι σφ' ὑφ' ἔρκου γ' ὡς κακὸν πιστώσομαι.

et μήτοι — γε in Ajace 467:

πεῖρά τις ζητητέα
τοιᾶδ', ἀφ' ἧς γέροντι δηλώσω πατρὶ
μήτοι φύσιν γ' ἀσπλαγγος ἐκ κείνου γεγώς.

Cf. etiam Lobeck. ad Phryn. p. 342 et Matthiaeum in Gr. p. 1252, nam Vigerum Hermannianum nunc ipsum ad manus non habeo. Sic ergo satis, opinor, ostensum est, recte se habere hanc illarum particularum junctionem. Sed quid hic significant? Eam profecto Jolai responsionem ego non dixerim aptissimam, si, postquam Copreus superbe dixit, Quid? tunc tam invalidus senex ut mihi tam valido viro resistas?, ille velit respondere: Profecto neque me neque hos abduces. Imo sive versu 63 verba τῆδε χερὶ cum Elmslejo ad Bacchas vs. 619 ad Copreum, sive ad Jolaum referas, ut aut dicat: vin tu huic meae manui (tam validae) negotia facessere? aut etiam: vin tu ista tua (tam invalida) manu negotia mihi facessere? utrovis, inquam, velis modo ista verba explicare, utique Jolao respondendum erit, quia in utraque ratione is sensus inest, invalidiorem esse senem, quam qui possit resistere Copreo: at enim vero, ut invalidus sim ego, certe tamen tu vi quidem nos hinc non abduces. Sic autem loquitur Jolaus firmo Atheniensium, quod sibi futurum sperat, praesidio fretus. Hanc meam explicandi rationem veram esse, optime perspicitur ex illo Electrae Euripideae loco: καὶ γὰρ εἰ πένης ἔσων, οὗτοι τὸ γ' ἦθος δυσγενὲς παρέξομαι. Sic hic est: καὶ εἰ ἀσθενὲς ἐγὼ εἰμι, οὗτοι βία γε ἡμᾶς ἀξίεις. Nam τοί particulae proprium videtur esse, non nisi cum oppositionis aliqua specie affirmare. Simile accidit nostro δοχῆ, quod sic majore vocis intentione notatur et prae ceteris verbis insignitur. Similiter infra vs. 267. affirmative est:

ἄξω γε μέντοι τοὺς ἐμοὺς ἐγὼ λαβών.

id est, „nihilominus tamen ego meos hinc abducam.“ Est ergo vernacule et latino sic fere interpretandum:

Κοπρ. βούλει πόνον μοι τῆδε προσδεῖναι χερὶ;
Ἰόλ. οὗτοι βία γέ μ' οὐδέ τούσδ' ἀξίεις λαβών.

- R. Willst Du mir Mühe machen mit so schwachem Arm?
 Z. Du schleppst uns doch gewaltsam sicherlich nicht fort.
 C. Vis tu molestus esse min' ista manu?
 I. Neque hinc tamen nos, crede certo, vi trahes.

Denique quum hoc aliisque locis dictum invenisset οὔτοι — οὐδέ, aliis etiam οὔτοι — οὔτε, id posterius Elmslejus et prius jam et iterum ad Med. vs. 4 soloecum dixit, quem contra rectissime Hermannus explicatius ad eundem illum Medeae locum, brevius rursus ad Soph. Aj. 423 egit. Pertinet haec dubitatio ad illam diu multumque tractatam et retractatam, utrum etiam οὐ — οὔτε possit dici, an debeat semper οὐ — οὐδέ tantum. Potest sine dubio utrumque suis locis. Sed nos hic eam rem, quum partim longioris egeat disputationis, quam quae his programmatis finibus conveniat, partim vero ab Hermanno primum et deinde post Hermannum et secundum Hermannum ab aliis quoque ita sit via et ratione de ea agi coeptum, ut de principiis certe nihil videatur jam reliquum esse dubitationis, missam faciamus. Illud tantum, quod et in hac et in aliis hujusmodi compluribus subtili cura indagandis quaestionibus permultum valere ad perspicuitatem non minus quam ad veritatem credimus, definitius vellemus animadversum, esse, ubi minima duntaxat sententiae discrepantia utrumque recte possit scribi, esse, ubi alterutrum modo liceat. In hunc autem locum non recte Blomfieldius οὔτοι — οὔτε illatum ivit, nam non aut Jolaum aut Heraclidas volebat abducere Copeus, sed simul utrosque, quae ipsa est causa, cur non debeat cum Reisigio ἐμέ intrudi; οὔτε ἐμέ, οὔτε τοῦδε enim ad personas spectaret, easque in duas partes divideret, οὐ με ἄξις οὐδὲ τοῦδε ad totam enuntiationem id est verbum pertinet illamque dupliciter ideoque fortius negat nec disjunctis tamen personis, ac si in ea disjunctione vis loci versaretur. —

Quam deinde ad vs. 77. Elmslej. de formis πίττω vel πίττω̃ litem movit, eam recte videtur Hermannus impugnasse, neque ego post hunc quicquam nunc de ea lite dicerem, nisi Hermannum viderem concessisse Elmslejo, quod non erat concedendum. Nec leve hoc debet videri, quandoquidem falso posita aliqua re necessario falsa sunt, quae inde efficiuntur. Potuit sane etiam πίττω esse, ut est δάκνω, sed errabat prorsus Elmslejus, quum πίπτω et πίττω formas non aliter habere poneret, quam μένω et μίμνω. De quibus Hermannus „esto, inquit, quemadmodum μίμνω ad μένω, sic πίττω se habere ad πέτω. Hoc enim, non πίπτω commemorandum erat. Quid inde sequitur? Nihil aliud, quam non repugnare analogiam.“ At enim vero repugnat maximopere. Nam nihil prorsus commune habent illa verba inter sese. In verbo πίττω enim, si hoc esset, τω terminationis esset, quod non est in μίμνω. Μίμνω enim factum est ex μιμένω per syncopen, prorsus ut πίπτω ex πιπέτω et alia multa. Quae maxima est differentia. —

V. 103. „ἀπολιπεῖν cum Seidlerō ad Troades 176 scripsi metri gratia pro ἀπολείπειν. Sensem bene declaravit Hermannus, „nec vi coactum ab aris recedere, id est,

non facere, ut te vi repelli necesse sit.“ Ita Matthiaeus. Mihi vero hic non videtur sensus esse. Apertum est enim, chorum hoc potius dicere: „neque violenta manu deorum aras relinquere.“ Hoc enim versu chorus et Copeum admonet de scelere et se simul defendit, verendos esse supplices, ergo non posse se eo nomine reprobari a rege. Etenim dicit chorus et vero debet dicere adversus Copei minas, non esse regem illorum probaturum, quod se prohiberent, quominus abducat Heraclidas: Frustra minitaris, hospes, oportet enim deorum supplices vereri neque vi abducere ab his Jovis aris, ad quas consederunt. Id quod apertissime intelligitur ex Copei responsione vs. 106 et ex vs. 112:

Χορ. εἰς θεῶν ἱκτῆρας αἰδεῖσθαι, ξένη,

καὶ μὴ βιάω χεῖρῖ

δαιμόνων ἀπολιπεῖν σ' ἔδη*

πότνια γὰρ Δίκα τάδ' οὐ πείσεται.

Κοπρ. ἔκπεμπέ νυν γῆς τούςδε τοὺς Εὐρυσθέως,

κοῦδ' ἄν βιάω τῆδε χρῆσομαι χεῖρ'.

id est: Fremdling, es sind zu achten Götterschützlinge,

Nicht darfst gewaltthätigen

Armes du gehen vom Göttersitz;

Denn dies duldet nicht heh're Gerechtigkeit.

Kopr. So lief're denn, die des Eurystheus sind, mir aus,

Und nicht werd' ich gewaltsam brauchen diesen Arm.

et latine: Vereri oportet, hospes, arae supplices,

Nec te feroci manu

Linquere est deorum focus;

Non patietur hoc Justitiae numen.

Copr. Hinc igitur istos pelle (sunt Eurysthei),

Neque unquam ego manus feroces inferam.

Quoad numeros, quibus ego haec vernacule latineque reddidi, sciendum est, me etiam vs. 102 pro dochmiaco habere cum basi jambica sed eo, quia ab jambico ad dochmiacos transitur, liberiore jambicique similiore. Ita alter basim habet creticam. Nam aut nunquam aut raro tragici ab altero versuum genere ad alterum subito praecipitesque perveniunt. Nec brevis in fine syllaba, credo, peccat in versibus non systemate procedentibus sed basi disjunctis. Sed hoc strictim. Dicebam autem, meae explicationis veritatem probari etiam versu 112: ἀλλὰ μὴ βία ξένους θεῶν ἀφέλλειν. Cum toto hoc loco digna sunt quae comparentur, quae leguntur apud Sophoclem in Oedipo Colon, inde a versu 326 H. —

V. 107. Etsi recte Elmslejus suam de hoc loco annotationem postea reprobavit ipse, bene tamen vereque hoc senserat, displicere sic „negligere supplicem hospitem supplicationem,“ Nimis profecto hoc friget et languet, postquam vehementius dixit Copreus *ἐπιεμπε τούδε γῆς*. Recte sane postulamus verbum similis significatus, atque est *ἐπιέμπειν*. Conferendusque est Elmslejus ipse infra ad vs. 257. *Ξένων προστροπῶν* autem sic dictum ex more tragicis haud inusitato pro eo, quod esse debebat, *ξένους προστροπαίους*. Postulanti ergo Copreo, ex urbe pellerent Heraclidas, si nollent vi se contra illos uti, respondent

ἄθεον ἱκεσίαν μεθεῖναι πόλει

Ξένων προστροπῶν.

Sünde für unsre Stadt wär's, zu verstoßen Schutz-
suchende Fremdlinge.

Urbe piaculum est mittere supplices
preces hospitem. —

His tum vs. 109 respondet Copreus:

καλὸν δὲ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα.

Locum hic de *δέ γε* particularum sensu et usu sed breviter tantum tangam ac velut primis lineis designabo, quoniam tota sat spinosa quaestio pro his, quibus circumdori cancellis multo est longior. Credo autem ego, ne nunc quidem post tot egregias virorum graece intelligentissimorum disputationes eam rem singulatim certe prorsus esse dilucidatam. Nam generatim sane non nego. Dixerunt de ea Hermannus saepius, Porsenus ad Orest. 1234 et ad Medae locum, qui mox afferetur, Elmslejus ad Med. 800 et in praefatione ad scholia antiqua in Sophoclis Oed. Reg. p. XXII ad vs. 1030, Reisigius ad Oed. Col. vs. 1534 p. 379 sq., Matthiaeus ad Bacchas 947. Ac mihi quidem, ut ratione et ordine ad veritatem pergatur enucleandam, tria videntur harum particularum genera esse probe distinguenda, ut primum quidem inquiratur de iis proxime neque ulla alia voce interposita junctis, deinde vero aut uno aut pluribus etiam vocabulis intercedentibus, ac denique de *οὐδέ γε* & *μηδέ γε*. Tum vero illud quoque accedit discrimen, quod non augendo solum sed etiam minuendo restringit *γέ*. Ac vel hoc nomine non sufficit Reisigius, quum harum particularum rationem eam esse ait, „ut aliquid adaugeant adversando.“ Haec discrimina non curare, id vero est susque deque habere omnia non sine ullo litterarum incommodo, nec prius mea opinione recte ad demonstrandas rerum inter se similibus cognationes itur, quam diligenter ante expositis singularum singularibus proprietatibus. Ex istis vero tribus generibus ego secundum hujus Heraclidarum versus opportunitatem hoc mihi sumo nunc, quod est de *δέ γε* particularis proxime junctis. Ac prius quidem exempla pono. Atque sic est in Euripidis Orest. 1234 Pors.:

ὍΡ. ἔκτεινα μητέρ'. ΠΤΛ. ἠψάμην δ' ἐγὼ ξίφους.

ἩΛ. ἐγὼ δέ γ' ἐπεκέλευσα κάπελυσ' ὄκνου.

Cui loco simillimus est item Eurip. Electr. 1225 M.:

ἐγὼ δέ γ' ἐπεκέλευσά σοι

ξίφους τ' ἐψηφάμαν ἄμα.

quibus respondet Electra Orestae vs. 1222 sqq. dicenti: ἐγὼ μὲν κατηξάμαν μητέρος ἴσα
δέρας μεθείς. — In Phoenissis 615 M.:

Ἐτεοκλ.

ἔξιθι χθονός.

Πολυν. ἔξιμεν* πατέρα δέ γέ μοι δός εἰσιδεῖν.

Sic est in Sophoclis Ajace 1129 H.:

ἐγὼ δέ γ' ἀνδρ' ὄπωπα μωρίας πλέων.

quibus verbis respondet Teucer Menelao, qui orationem suam adversus illum vs. 1121
ita erat exorsus:

ἦδη ποτ' εἶδον ἀνδρ' ἐγὼ γλώσση θρασύν.

Recte etiam apud eundem ediderunt Oed. R. 569 H.:

Κρέ. οὐκ οἶδ'· ἐφ' οἷς γὰρ μὴ φρονῶ, σιγαῖν φιλῶ.

Οἶδ. τόσον δέ γ' οἶσθα, καὶ λόγοις ἂν εὖ φρονῶν.

In Euripidis Andromache est 575 M.:

Μεν. εἶλόν νιν αἰχμάλωτον ἐν Τροίᾳς ἐγώ.

Πηλ. οὐμὸς δέ γ' αὐτὴν ἔλαβε παῖς παιδὸς γέρας.

Et ibidem in Hercule furente 1230 H.:

Θησ. κλαίω χάριν σὴν ἐφ' ἑτέροις συμφοραῖς.

Ἡρακλ. εὐρές δέ γ' ἄλλους ἐν κακοῖσι μίζουσιν;

Θησ. ἄπτει κάτωθεν οὐρανοῦ δυσπραξία.

Et in Electra iterum 1141 Seidl.:

τοσὴνδ' ἐγὼ

δώσω χάριν σοι, σὺ δέ γ' ἐμοὶ δίκην πατρός.

Non aliter est apud Aristophanem in Equitibus 356 sqq. Dind.:

ἐγὼ δέ γ' ἠνυστρον βοὸς καὶ κοιλίαν υἱείᾳ

καταβροχθίσας — λαρυγγιῶ τοὺς ῥήτορας.

Denique ascribo Euripidis Bacchas 947 M.:

οὐ γὰρ ἐξ αἵματος γυναικῶν ἔφυ'

λεαίνας δέ γέ τις ἢ Γοργόνων

Λιβυσσῶν γένος.

Hunc locum postremum ascripsi propterea, quod de eo dubitatur. Sed quamvis ibi facilis sit et elegans Hermanni ex Palatino Cod. emendatio: *λαίνας δέ τινος ἔστ' ἢ Γ.*, at non probanda tamen videtur. Sed hos jam partim a me ipso partim ab aliis notatos atticorum poetarum locos ad probandam lectoribus meam de ea re sententiam attulisse satis habeo. Ego enim in istis omnibus *δέ γε* particulas revera jungi nego ajens prorsus solito Graecis modo per *δέ* eam enuntiationem, in qua sunt illae, oppositione jungi cum ea, quae praecessit, ad quam refertur haec, *γέ* autem, ut sexcenties, ad unam aliquam ejus ipsius enuntiationis vocem pertinere eamque suo modo afficere sic, ut apud nos, quae nunc est nostrae linguae, si cum graeca comparaveris, penuria particularum, quae quidem sic vulgo in usu sunt nunc loquentium, non possit ejus vis reddi nisi sola vocis intentione vel aliis ejusmodi artibus, quae extra linguae potestatem sunt positae. Sic illud toties recurrens *ἐγὼ δέ γε* nihil valet aliud, quam *ἐγὼ γε δέ*. Verum id esse, luculentissime docet Sophocles in Oedipo Colon. vs. 839 H.:

Χορ. χαλᾶν λέγω σοι. Κρέ. σοὶ δ' ἐγὼ γ' ὀδοιπορεῖν.

Sic illud in Phoenissis *πατέρα δέ γε μοι δεῦς εἰσιδὲν* vernacule est: ich gehe, aber laß mich erst meinen Vater sehn, et in Bacchis, er ist nicht von einem Weibe geboren, sondern von einer Löwin oder von den libyschen Gorgonen. Sic in Sophoclis Oed. Reg. *τόσον δέ γ' ὄσθα* est pro *ὄσθα δέ τόσον γε*, et sic similiter in ceteris. Verum quum in hujusmodi contra positis non una tantum sed duae res contra ponantur, illud *γέ* non tantum ad personam potest apponi, sed etiam ad rem, qui alter usus plerumque valet in iis locis, in quibus *γέ* ab *δέ* est se junctum, veluti, ut unum certe alterumque ex multis exemplum afferam, quod certo rem demonstrat, legitur apud Euripidem in Bacchis vs. 483 H.:

Πενθ. δίκην σε δοῦναι δεῖ σοφισμάτων κακῶν.

Διών. σὲ δ' ἀμαθίας γε κάσεβοῦντ' εἰς τὸν θεόν.

id est, Du aber für Deine Dummheit, atque clarius etiam 498:

Διών. αὐδῶ με μὴ δεῖν σωφρονῶν οὐ σώφροσιν.

Πενθ. ἐγὼ δέ δεῖν γε κυριώτερος σέθεν.

id est, ich sage euch, ihr sollt mich nicht binden; ich aber sage, sie sollen Dich binden. Eodem pertinet illud, quod in oratione maximeque apud Platonem tam saepe est, veluti in Phaedro p. q. v. 12, Bekk.: *σὺ δέ γε, ὦ Δαυμάσιε, ἀτοπώτατός τις φαίνοι κ. τ. λ.* id est vernacule, Du bist mir ein Narr, bist hier in dieser Stadt zu Hause, und kennst ihre Umgebungen nicht. et in Protagora p. 207, 13: *τὸν δέ γε Πιπτακόν, ἦν δ' ἐγὼ, μέμφομαι*, den Pittakos aber tadelt er. Maxime deinde fructuosa est etiam hujus apud Herodotum VII, 103 loci comparatio: *καίτοι, εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῶν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον, οἷον σὺ διαίρεις, σὶ γε, τὸν κείνων βασιλέα, πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους· εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἡμῶν ἀντάξιός ἐστι, σὲ δέ γε δέξομαι εἴκοσι ἴθνη ἀντάξιον.* Quod est apud Pausaniam 7, 2, 11 extr. *Μουσίοις δέ γε κατέλαβεν*

εοικότα καὶ Ἀταρνεΐτας παθεῖν τοὺς ὑπὸ Περγᾶμου, explicandum videtur κατέλαβεν δὲ καὶ Ἀταρνεΐτας παθεῖν εοικότα γε Μουσοίοις. — Sic denique explicatur etiam προσιληπτικός ille a Stoicis nominatus harum particularum usus, ejus ex Apollonio Dyscolo in Bekkeri Anecdosis II, p. 518, 7 sqq. mentionem fecit Reisigius, εἰ ἡμέρα ἔστι, φῶς ἔστιν· ἡμέρα δὲ γε ἔστιν, in quo non γέ assumit, sed solum δέ, γέ autem valet ad corroborandam verbi substantivi vim, ἔστι γε, num ist' s' aber Tag. — Apprime autem ad totam rem explicandam facit Euripides in Andromache vs. 237 M.:

Ἄνδρ. Νέα πέφυκας καὶ λέγεις αἰσχροῶν πέρι.

Ἐρμ. Σὺ δ' οὐ λέγεις γε, δρᾶς δὲ μ', εἰς ὅσον δύνῃ.

Atque ad hujus loci exemplum Elmslejus in ea narratiuncula, quam Porsonus attulerat ex Plutarcho de Fortuna Alexandri II, p. 334. B.: Ἀρχελάω δὲ δοκοῦντι γλισχροτέρω περὶ τὰς δωρεὰς εἶναι Τιμόθεος ἄδων ἐσήμεινε πολλάκις τοῦτ' ἰδὲ σκωμμάτιον, Σὺ δὲ τὸν γηγενέταν ἄργυρον αἰνεῖς, ὁ δὲ Ἀρχέλαος οὐκ ἀμούσως ἀντισυνεφώνησε, Σὺ δὲ γε αἰτεῖς, non debuit addere: „Id est, ἐγὼ μὲν αἰνῶ, σὺ δὲ αἰτεῖς, sed ita explicare: σὺ δ' οὐκ αἰνεῖς γε, αἰτεῖς δὲ, id quod multo est urbanius et dicacius dictum. Ceterum pertinet hic omnis locus ad illam olim multum tractatam quaestionem, utrum posset γέ particula ab ea voce secerni, ad quam referenda esset, an non posset. Atqui has vocabulorum, quibus proxime junctis opus erat, separationes particulis maxime factas admodum Graecis omnibus placuisse, res hodie est in vulgus nota. Quod autem Reisigius ait, „identidem has particulas esse obscuratas atque oblitteratas, easdemque a nonnullis esse alienas locis,“ hujus rei ego quoque tria affero exempla. Namque male Brunckius apud Apollonium Rhodium IV, 435 pro

ἢ δ' ὅτε κηρύκεσσιν ἐπέξυνώσατο μύθους κ. τ. λ.

ex A. & E. Codd. suis, qui non optimae sunt notae, edidit: ἢ δὲ γε κηρ., quod non dubium potest esse cuiquam quin sit correctio nexum orationis non intelligentis critici veteris. Est vero notissima in his ἀνακλουθία, apodosis enim incipit a vs. 442:

τοῖα παραιομένη θελητήρια φάρμακ' ἔπασσεν κ. τ. λ.

ubi per participium forma orationis est mutata propterea, quod longior verborum complexio praecessit. Qua praeterea alia stribligine laborat hic locus, de ea consulas Gerhardsi Lectiones Apollonianas p. 35 sqq. Δέ γε particularum conjunctio ab epicis, si bene memini, aliena est. Deinde apud Quintum Smyrnaeum IV, 277:

ἄς ποτ' Ἀχιλλεὺς

λήισατ' ἐν Λέσβοιο· ἴσον δὲ γ' ἐτέρπετο τῆσι.

δὲ γε ferri non posse, vidit jam dudum Hermannus, qui ad Orphica p. 696 scribendum suadet δὲ τε, ego vero e Cod. Vindobonens. I. δ' ἐπετέρπετο corrigere malim, quo verbo delectatur Quintus, cf. I, 730. II, 436. IV, 141. VII, 324. VIII, 191. 289. 334. 425.

IX, 106. 324 513. XI, 177. XIV, 463. Denique vitiose scriptas illas judico apud eundem Quintum Smyrnaeum XII, 293: *πόνον δ' ἐς μέσσον ἔλασαν*, ubi scribendum videtur: *πόνον δ' ἐς μέσσον ἔλασαν* secundum Homerum in Iliad. δ, 299: *κακούς δ' ἐς μέσσον ἔλασαν*, et ψ, 704:

ἀνδρὶ δὲ νικηθέντι γυναῖκ' ἐς μέσσον ἔθηκεν.

Sed satis jam sit verborum de hac quaestione. Nostro autem loco verba:

καλὸν δὲ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα

ita interpretor latine et vernacule:

Vacuum sed a periculo habere pedem juvat.

Ἐχθρὸν aber is's, von bösem Spiele fern zu sein.

Ceterum, ut in graecis Euripidis verbis significatur tantum ex parte proverbium: *ἰκτὸς πηλοῦ πόδας ἔχειν*, quo de Elmslejus agit in annotatione sua ad hunc locum, quod cum latino: pedem luto evellere (vid. Horat. Sat. II, 7, 27) comparat Erasmus in Adagiis p. 746 edit. Francofurt. a. 1656, quum ab cothurni gravitate abhorre illud credidisse videatur Euripides, ita idem illud ego facere studui in interpretatione mea vernacula. —

Vs. 163 quum ita olim legeretur:

Τιρυνθίοις θῆς πόλεμον Ἀργείοις ἔχειν

Elmslejus eum ita mutavit: *Τιρυνθίας γῆς κ. τ. λ.* Matthiaeus vero ita maluit edere:

Τιρυνθίοις θείς πόλεμον Ἀργείοις τ' ἔχειν.

Eumque secutus est Dindorfius. In qua scriptura illud quidem recte credo fecisse Matthiaeum, quod pro communi librorum omnium lectione *θῆς* facillima aut dicam nulla prorsus mutatione *θείς* edidit, sed dupliciter tamen simul errasse videtur, tum quod Elmslejum dicentem fecit, quod non dixit ille, id quod saepiuscule accidit Matthiaeus, tum vero quod invito Euripide *τ'* post *Ἀργείοις* intrusit. Nam Elmslejus quidem non junxit verba: *πόλεμον γῆς*, sed potius, etsi nescio quo id modo intellectum voluerit, *πέδια γῆς*. Illud *τ'* autem Matthiaeum necessarium non fuisse, docet locus ille, quem ex Ephippii Busiride apud Athenaeum X, p. 442. D. attulit idem Elmslejus:

Οὐκ οἶσθ' ἄ μ' ὄντα, πρὸς θεῶν, Τιρύνθιον

Ἀργεῖον, οἱ μεθύοντες αἰεὶ πᾶς μάχας

πάσας μάχονται;

Atque *Τιρυνθίους Ἀργεῖους* ego non absimili modo dictos credo graece, atque latino dicuntur Romani Quirites, Quirites Romani, Populus Romanus Quiritium, ejusque rei documentum ex historia Argiva peto. Sic affertur ab Hesychio similiter *Τιρύνθιον Ἀργος*. — Duo autem participia etiam sine copula jungi posse, quod non creditum olim quibusdam, recte jam ante me exemplis est demonstratum, veluti

ab Eustathio ad Homer. Iliad. ζ, 38 sqq., ab Heindorfio ad Platonis Protagor. p. 562, Hermanno ad Sophoclis Oed. Colon. vs. 172. Stallbaumio ad Platon. Euthyphr. p. 27, Matthiaeo Gr. Gr. §. 557, 3. Quibus ego quoque nonnulla addo exempla. Homer. Il. γ. 22 sqq.:

Τὸν δ' ὡς οὖν ἐνόησεν Ἀρπίφιλος Μενέλαος
 ἐρχόμενον προπάρειθεν ὀμίλου μακρὰ βιβῶντα,
 ὥστε λέων ἐχάρη μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας,
 εὐρῶν ἢ ἔλαφον κεραὸν ἢ ἄγριον αἶγα,
 πεινῶν κ. τ. λ.

et ibidem paulo post 46 sqq.:

ἢ τοιάδε ἐὼν ἐν παντοπόροισι νέεσσιν
 πόντον ἐπιπλώσας ἐτάρους ἐρίφρας ἀγείρας,
 μιχθεὶς ἀλλοδαποῖσι γυναῖκ' εὐεῖδε' ἀνήγες.

ubi μιχθεὶς non ad priora, sed ad posterius ἀνήγες pertinet. Et idem in Odyssea λ, 409 sqq.:

ἀλλὰ μοι Αἴγισθος τεύξας θάνατόν τε μόρον τε
 ἔκτα σὺν οὐλομένη ἀλόχῳ οἰκόνδε καλέσσας
 δειπνίσσας κ. τ. λ.

et ibidem ζ, 380:

ὅς β' ἄνδρα κτείνας πολλὴν ἐπὶ γαῖαν ἀληθεὶς
 ἦλυθ' ἐμὰ πρὸς δώματ' κ. τ. λ.

idemque multis aliis locis. Deinde Pindarus Ol. I, 110 sq. Böckh.:

εἰ δὲ μὴ ταχὺ λίθοι,
 ἔτι γλυκυτέραν κεν ἔλπομαι
 εὖν ἄρματι δοῶ κλειζεῖν ἐπίκουρον εὐρῶν ὄδῳ λόγων
 παρ' εὐσεύελλον ἰλθῶν Κρόνιον.

Deinde Euripides in ipsa hac fabula vs. 23 sqq.:

οἱ δ' ἀσθενῆ μὲν τάπ' ἐμοῦ δεδουρκότες
 μικροὺς δὲ τοῦσδε καὶ πατρὸς τητωμένους
 τοὺς κρείσσονας σέβοντες ἐξείργουσι γῆς.

et idem in Electra vs. 1073 sq. Seidl.:

εἰ δ' ἦσσαν' εἴη, συννεφοῦσαν ὄμματα
 Ἀγαμέμνον' οὐ χρεῖζουσαν ἐκ Τροίας μολεῖν.

idem porro in Bacchis 140 seq. H.:

Ἴδὺς ἐν οὐρέσιν, ὅταν
 ἐκ Διάσων δρομαίων
 πέσῃ πεδύσε νεβρίδος ἔχων
 ἱερὸν ἐνδυτὸν ἀγρευῶν
 αἶμα τραγότονον, ἀμοφάγον χάριν,
 ἰέμενος εἰς ὄρεα Φρύγια, Λύδια·
 ὁ δ' ἔξαρχος Βρόμιος, εὐοῖ.
 ρεῖ δὲ γάλακτι πέδον, ρεῖ δ' οἶνω, ρεῖ δ' ἐμλισσᾶν
 νέκταρι, Συρίας δ' ὡς λιβάνου καπνός·
 ὁ Βακχεὺς δ' ἔχων
 πυρσώδῃ φλόγα πεύκας
 ἐκ νάρθηκος αἴσσει
 δρόμῳ χοροὺς ἐρεθίζων πλανάτας
 ἰαχαῖς τ' ἀναπάλλων
 τρυφερὸν πλόκαμον εἰς αἰθέρα ρίπτων.

Sic enim malim ego hunc locum scribere interpretatus: „Qui Phrygios Lydiosque montes desiderat, is non aliter laetus est nisi in montibus, quando, dum nebride tectus venatur, ex thiasorum cursu humum procidit,“ namque sic ordino verba: ἰέμενος εἰς ὄρεα Φρύγια, Λύδια ἴδὺς ἐστὶν ἐν οὐρέσιν, ὅταν κ. τ. λ. Etenim Bacchae, peregre non volupe esse sibi patriorum in Phrygia Lydiaque montium memoribus summoque desiderio captis, nisi si montanis venationibus studeant Bacchico more, etiam praeter hunc locum saepius testantur ipsae. Quae deinde post sunt verba, ea ego sic necto: ὁ Βακχεὺς δὲ πυρσώδῃ πεύκας φλόγα ἐκ νάρθηκος ἔχων αἴσσει χοροὺς πλανάτας δρόμῳ ἐρεθίζων κ. τ. λ. — In eadem Baccharum fabula infra vs. 304 sq. H. est:

ἔτ' αὐτὸν ὄψει κατὰ Δελφίσι πετραις
 πηδῶντα σὺν πεύκαισι διόρυφον πλάκα
 βάλλοντα καὶ σείοντα Βακχεῖον κλάδον
 μέγαν τ' ἀν' Ἑλλάδ'.

Quae verba quum aliter ab aliis explicentur, vera sine dubio est ratio ab Hermanno proposita, nam quod Matthiaeus opponit, βάλλειν non simpliciter scriptum esse collustrare, sed adiectis tantum vocibus φλογί, σέλα, αἰγλή similibusve, vel si sit simpliciter scriptum, at certe non aliter nisi de rebus hujusmodi, quae natura sua sint lucidae, id, inquam, verum quidem est, sed nil ferit Hermannum, namque σὺν πεύκαισι ex usu Graecis Romanisque sat familiari ad utrumque participium valet et ad πηδῶν et

ad *βάλλον*, haec *πεύκα* autem nihil sunt aliud, nisi quod supra *πυρώδης πεύκας φλόξ*, quapropter comma illud rursus delevi, quod post *πεύκαισι* posuerat Hermannus. — Sic iterum in nostra ipsa fabula infra vs. 996 sqq. est:

κείνου δ' ἀπαλλαχθέντος οὐκ ἔχρη'ν μ' ὄρα
μισοῦμενον πρὸς τῶνδε καὶ ξυνειδῶτα
ἔχθραν πατρίαν πάντα κινῆσαι πέτρον
κτείνοντα καὶ βάλλοντα καὶ τεχνώμενον;

Atque sic possunt multo plura id genus alia exempla hujus usus afferri, sed, ne nimis longus sim, sat habeo, nonnulla etiam ex prosaicis scriptoribus significasse tantum plerumque. Herodotus VII, 9, 1, quod solum ascribo integrum, quia est nostro simillimum: καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους ἄλλα τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι καταστρεψάμενοι δούλους ἔχομεν, Ἕλληνας δὲ κ. τ. λ. Cf. praeterea Xenoph. Anab. I, 1, 7. 2, 17. 7, 8. 8, 3. 5. extr. II, 2, 9. Platon, Phaedr. p. 43, 3. Bekk. Quum autem hujus usus non unum sit genus, ego quidem quatuor animadverti, nam possunt plura participia sine copula jungi 1., aut ita, ut alterum ex altero pendeat et aptum sit, aut 2., ut duo diversa participia ad unum verbum accedant, ut est in Bacchis ὁ Βακχίους ἔχων πεύκας φλόγα αἴσσει χοροὺς ἐρεδίζων ἄρμον, et in Heraclidis: οἱ δ' ἀσθενῆ μὲν τὰπ' ἐμοῦ δεδουρκότες — ἐξείργουσι σέβοντες τοὺς κρείσσονας, et iterum: ἔχρη'ν με μισοῦμενον πρὸς τῶνδε πάντα πέτρον κινῆσαι κτείνοντα, quorum participiorum alterum est appositio ad personam, ἔχων, δεδουρκότες, μισοῦμενον, alterum vero ad verbum, ἐρεδίζων, σέβοντες, κτείνοντα, aut 3., ut παρενδέτως aliquid participio adjungatur, aut denique 4., ut rhetoricis de caussis revera sit ἀσυνδυσία. Quam autem Hermannus ad Oed. Col. l. l. hujus constructionis rationem sibi visus est observasse, eam ego nequeo firmare, quod vel quae huc contuli exempla comprobant. Hoc nostro igitur loco sic scribendum statuo:

τί δῆτα φήσεις ποῖα πεδί' ἀφαιρεθεῖς
Τυρυνθίοις θεῖς πόλεμον Ἀργείοις ἔχειν,
ποίοις δ' ἀμύνων συμμάχοις;

ut duae interrogationes, τί et ποῖα, una sint inclusae comprehensione, de cujus usus imitatione Romanorum mox alio loco sum dicturus. Nam de Graecis nota omnia. Vernacule haec nostra ita ego interpretor:

Wie willst Du Dich rechtfertigen? Nahm man Dir Land,
Daß Argos, das tyrynthische, Du bekriegen mußt?
Mußt Bundesfreundschaft Dich zum Schutz?

et latine:

Num cujus agri damna tum caussaberis,
Argis ciere bella te Tirynthiis?
Sociisve quid fers auxili? —

Vs 255 M. Elmslejus recedens a prioribus sic scripsit:

Οὐκ οὖν ἐμοὶ τόδ' αἰσχρὸν, ἀλλὰ σοὶ βλάβος;

Matthiaeus vero et cum eo Dindorfius secundum Hermannum in notis MSS. illi mis-
sis sic:

οὐκ οὖν ἐμοὶ τόδ' αἰσχρὸν, ἀλλὰ σοὶ, βλάβος.

nisi quod Dindorfius rectius habet αἰσχρὸν, et comma post σοὶ omittit, quod omnino debet abesse. Quod vero supra querebar, non semper satis diligenter Matthiaeum legisse et intellexisse Elmsleji verba, id in hunc quoque locum cadit, nam fallitur, quum Elmslejum interrogative haec accepisse dicit ita, ut „negatio ad utrumque membrum pertineat.“ Sed fuit tamen error hoc loco faciliior, nam etiam in ipsis Elmsleji verbis saltem in editione Lipsiensi manifestus est error arguente ratiocinationis consequentia. Nam non illud voluit Anglus, sed claris verbis dixit, sibi sensum hunc esse videri, turpe hoc esse Copreo, non esse damnum Demophonti, „Ἐμοὶ τόδ' αἰσχρὸν ἔστιν, ἀλλ' οὐ σοὶ βλάβος.“ Jam vero, ubi per interrogationem haec dicantur, negationem locum mutare debere, quodque antea esset ἐμοὶ τόδ' αἰσχρὸν ἔστιν, das ist Schande für mich, id interrogative fieri debere addita negatione: οὐκ ἐμοὶ τόδ' αἰσχρὸν ἔστιν; ist das nicht Schande für mich?, quod vero esset antea: ἀλλ' οὐ σοὶ βλάβος, für Dich aber kein Schaden, id debere fieri interrogative adempta negatione: ἀλλὰ σοὶ βλάβος; ist das für Dich ein Schaden? Atqui verum id quidem, sed nimis utique contortum atque alienum ab hoc loco videtur; nec multo tamen magis placet explicatio Hermanniana adoptata illa a Matthiae, ut dicebam, et Dindorfio. Mea vero de hoc loco sententia haec est. Copreus iste homo est subtilissimus, quales in dramatis suis gaudet fingere Euripides; per totam fabulam plus uno loco satis hoc elucet. Quum ergo earum trium caussarum, quas, cur Heraclidas nequiret dedere Argivis, protulerat Demopho vs. 233 sqq:

τὸ μὲν μέγιστον Ζεὺς, ἐφ' οὗ σὺ βώμιος

δακεῖς νεοσσᾶν τήνδ' ἔχων πανήγυριν,

τὸ συγγενές τε καὶ τὸ προϋφέλειν καλῶς

πράσσειν παρ' ἡμῶν τοὺςδὲ πατρώων χάριν,

τό τ' αἰσχρὸν, οὐπὲρ δεῖ μάλιστα φροντίσαι· κ. τ. λ.

quum autem earum non esse vim nullam videat, astutissime id, quod unicum potest his non sine quadam veritatis specie objici, opponit, omnium officiorum inter mortales longe sanctissimum esse justitiam, nam „οὐκ, inquit, ἢν δίκαιον ἢ τε καὶ νικῶ λόγῳ;“, ei postha-

benda esse omnia, ad quod statim Demopho, justus et pius maxime tanquam Atheniensis homo, quorum vel famosa fuit inter veteres pietas, sive, si haec latina vox graecae non prorsus adaequare dicatur, *δεισιδαιμονία*, Qui vero, respondet, potest id justum esse, quod est impium in deos? Copreus igitur quum jam intelligat, sic se non proficere, hoc porro modo mutato celeriter consilio ratiocinatur. Duae ergo (concedit enim jam, injuriam fieri deo, si ab sancta ejus ara supplices inviti abducantur), duae, inquit, sunt res, ab altera parte injuria, *αἰσχρόν*, damnum ab altera, injuria facta Jovi, si illos abduco, damnum tuum, si retines illos. Audio, sed ecce! nonne ab altera parte haec injuria mea erit, ut tibi crimini verti non possit, damnum vero ab altera tuum solius? Utrum ergo praelaturus es, damnumne certo tuum, ne scilicet deo injuriam facias, quae non erit tua, sed mea? Captiosissimum profecto istuc! Quae quum ita sint, hoc ego modo ista scribo:

οὐκ οὖν ἐμοὶ τὸ δ' αἰσχρόν; ἀλλὰ σοὶ βλάβος —

vult enim pergere: ἔσται, ἢν σὺ μὴ μεθῆς ἐμοὶ τούσδε, sed Demopho non captus istiusmodi argutiis incorruptaque religione fidem servans celerrime eum interpellat ita:

ἐμοί γ', εἰάν σοι τούσδ' ἐφέλκεσθαι μεθῶ.

Sic enim scribendum, non ἐμοί γ'. Ex quo Demophontis responso certissime potest prioris versus vera ratio intelligi. „Nonne, inquit Copreus, haec turpis injuria mea est? at tuum est damnum — Meum vero, respondet Demopho, si tibi hosce abducendos tradiderim.“ Eadem ego interpunctionis ratione malim in Euripidis Electra vs. 353. Seidl. legere:

οὐκ οὖν τὰ μὲν λύσσοισι; τὰ δὲ σὺ που λέγεις.

atque certius etiam ibidem vs. 565:

πῶς εἶπας, ᾧ γεραί'; ἀνέλπιστον λόγον.

prorsus, ut est apud eundem vs. 975:

ἔρην καθίζων τρίποδ'; ἐγὼ μὲν σὺ δοκῶ.

atque recte Seidlerus ibidem vs. 1003 Heathium est secutus, qui edendum suavit:

τί δ'; αἰχμάλωτόν τοί μ' ἀπέφικσας δέμων'

quum antea interrogationis signum in fine demum esset positum. Est ergo vernacule et latine:

Copr. Ist nicht die Sünde mein? Dein Schaden aber ist's —

Dem. Ja wohl, wenn ich die Kinder Dir auslieferte.

Non facinus istud est meum? damnum tuum est —

Vero meum est, si istos tibi permiserim.

Sed jam subsistendum hic et dignioribus danda aqua mea plura fortassis ac meliora alias praebituri.